

فهرست

مقدمه	۷	مسائل اعتکاف	۵۷
مسائل تکلیف	۹	مسائل خمس	۵۹
مسائل تقلید	۱۱	مسائل زکات	۶۴
مسائل طهارت و نجاست	۱۵	مسائل حج	۶۶
وضو	۱۷	مسائل امر به معروف	۶۸
غسل	۲۰	مسائل ازدواج و محرمیت	۷۰
تیمم	۲۴	مسائل حجاب و رابطه با نامحرم	۷۶
مسائل نماز	۲۶	حجاب توریست‌ها	۸۱
نماز مسافر	۳۵	لباس آستین کوتاه	۸۱
نماز جماعت	۳۸	پوشیدن لباس سیاه	۸۲
نماز قضا	۴۰	مسائل مالی	۸۳
نماز جمعه	۴۳	خرید و فروش قسطی	۸۳
متفرقات نماز	۴۵	مال دیگران	۸۴
مسائل روزه	۴۹	سود سپرده بانک‌ها	۸۷
مسائل کفاره روزه	۵۵	صلح و هبه	۸۸

دروغ مصلحتی.....	۹۹	هدیه از مال حرام.....	۸۹
صیغه برادری.....	۹۹	رشوه.....	۸۹
استخاره.....	۹۹	برد و باخت در ورزش... ..	۹۰
تقلب در امتحان.....	۱۰۰	شرط بندی.....	۹۰
رنگ کردن موی سر در عادت		مسائل گوناگون.....	۹۱
ماهانه.....	۱۰۰	موسیقی.....	۹۱
همراه داشتن قرآن در		تعزیه و شبیه خوانی.....	۹۳
توالت.....	۱۰۰	صله رحم.....	۹۴
نفرین به دیگران.....	۱۰۱	رایت و کپی و شکستن قفل	
فال گیری.....	۱۰۱	CD.....	۹۵
حذف موهای زائد بدن..	۱۰۱	نذر.....	۹۶
فکر خودکشی.....	۱۰۲	ارث.....	۹۷
عکس های ائمه:.....	۱۰۲	غیبت.....	۹۸
		تراشیدن ریش.....	۹۸

تذکره

در عصر شکوفایی علم و انفجار اطلاعات که امکان آگاهی عموم نسبت به دقائق و ظرائف علوم و دسترسی به اطلاعات جامع و کامل وجود ندارد، افراد متناسب با ویژگی‌های فردی و اجتماعی و موقعیت‌های زمانی و مکانی خود، تلاش می‌نمایند تا صرفاً به آن بخش از علوم و آگاهی‌ها دست یابند که بتواند جوابگوی نیازهای روزمره زندگی آنان باشد.

علم فقه نیز از این قاعده مستثنی نیست و تسلط بر همه ابواب فقه و اقوال فقهای عظام هرچند برای برخی متخصصان این رشته غیر ممکن نیست، لکن برای عموم نه لازم است و نه ممکن، شاید به همین دلیل باشد که «بر هر مسلمانی واجب است مسائل مورد ابتلاء خود را فراگیرد».

کتاب حاضر که دربردارنده پاسخ‌های کوتاه به سؤالات شرعی و احکام مبتلابه است در جهت سهولت دسترسی عموم به ویژه دانش‌پژوهان عزیز تنظیم و تدوین گردیده و تلاش بر آن بوده، که

پاسخ‌ها به صورت کوتاه و صریح و روشن و به دور از اصطلاحات فقهی تنظیم گردد تا بتواند مورد استفاده همگان واقع شود.

این مجموعه قبلاً به تدریج در مجله پرسمان دانشجویی منتشر شده و اکنون پس از بررسی مجدد و اصلاحات و اضافات مطابق نظر پنج تن از مراجع معظم تقلید حضرات آیات عظام:

حاج شیخ محمد تقی بهجت رحمته‌الله

حاج میرزا جواد تبریزی رحمته‌الله

حاج سید علی خامنه‌ای حفظه‌الله

حاج شیخ لطف‌الله صافی گلپایگانی حفظه‌الله

حاج شیخ محمد فاضل لنکرانی رحمته‌الله

در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌گیرد.

در استفاده از این کتاب نکات زیر قابل توجه است:

در مسائل مورد اتفاق نام مراجع معظم ذکر نشده است. در پاسخ‌هایی که فتوای سه نفر از مراجع یکسان بوده است ابتدا پاسخ مشترک و سپس فتاوی دیگر با ذکر نام آمده است.

و اگر هر پنج فتوا در قسمتی از مسئله یکسان و در بخشی اختلاف داشته، ابتدا نظر مشترک ذکر شده و سپس به قسمت مورد اختلافات اشاره شده است.

از خداوند متعال توفیق انتشار ادامه این مجموعه را مسئلت می‌نماییم.

انتقادات و پیشنهادات شما خواننده عزیز، موجب پربارتر شدن این مجموعه خواهد شد. انشاء‌الله.

سید محمد تقی علوی

مسائل تکلیف

۱. علائم بلوغ چیست و در کدام مسأله توضیح المسائل آمده است؟

علائم بلوغ یکی از سه چیز است:

الف. رویدن موی درشت زیر شکم و بالای عورت

ب. بیرون آمدن منی

ج. تمام شدن پانزده سال قمری در مرد و تمام شدن نه سال قمری

در زن

این مسأله تحت عنوان «کسانی که نمی‌توانند در مال خود تصرف

کنند» در توضیح المسائل آمده است.

۲. شروع سن تکلیف در دختران دقیقاً چند سال و چند ماه بعد از تولد

آنها است؟

سن تکلیف دختران، اتمام ۹ سال قمری است که تقریباً مطابق با ۸ سال و

۹ ماه و ۳۲ روز شمسی است.

۳. یکی از علائم بلوغ قبل از تمام شدن پانزده سال ظاهر شد، ولی خیال می‌کردم از پانزده سالگی نماز واجب می‌شود، اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟ هر مقدار از نماز و روزه را که پس از ظاهر شدن علامت بلوغ بجا نیاورده‌اید، واجب است قضا نمایید.

مسائل تقلید

۴. به چه دلیل تقلید واجب است؟

لزوم تقلید با رجوع به متخصص مسأله‌ای عقلی است و هر کس با اندکی دقت درمی‌یابد که در هر امری از جمله امور دینی باید به متخصص و کارشناس آن علم مراجعه کرد. و آیه شریفه «فَسَأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ»^۱ «اگر نمی‌دانید از آگاهان بپرسید» نیز ارشاد و توجه دادن به همین حکم عقلی است. بلی، فروعاً تقلید مثل بقاء بر تقلید، تقلید اعلم، شرایط مرجع تقلید و... از مسائل صرفاً تقلیدی است.

۵. تقلید را رجوع جاهل به عالم تعریف کرده‌اند مگر شما مردم را جاهل می‌دانید که می‌گوئید باید تقلید کنند؟

مقصود از جاهل در این تعبیر جاهل نسبی است؛ یعنی کسی که در مسائل شرعی مجتهد نیست، اگرچه در مسائل دیگر کارشناس شمرده شود یا حتی در مسائل شرعی از آگاهی نسبی برخوردار باشد.

۱. سوره مبارکه نحل، آیه ۴۳ و سوره مبارک انبیا، آیه ۷.

همان گونه که رجوع مجتهدان به سایر متخصصان مثل پزشکان و مهندسان نیز رجوع جاهل به عالم و متخصص شمرده می شود و این اصطلاح بار منفی ندارد. هر کس ممکن است در رشته ای کارشناس و در دیگر رشته ها، بی اطلاع و جاهل باشد.

۶. حکم کسی که بدون تحقیق، از مرجع تقلید خانواده تقلید کرده است، چیست؟

اگر با اطمینان به صحت تحقیق خانواده، مرجعی را اعلم تشخیص داده است، مانعی ندارد. در غیر این صورت لازم است (آیه الله خامنه ای): بنا بر احتیاط واجب) پس از تحقیق به مرجع اعلم یا محتمل الاعلمیه رجوع کند.

۷. آیا می توانیم مسائل نماز و روزه را از مجتهدی و مسائل خمس را از مجتهد دیگر تقلید کنیم؟

در صورتی که احتمال اعلمیت یکی از آنها را ندهید، اشکال ندارد.

۸. آیا عدول از مرجع تقلید زنده به مرجع تقلید دیگر جایز است؟

آیت الله بهجت: از مجتهد زنده به مجتهد دیگر، در صورت تساوی دو مجتهد در علمیت، در جمیع مسائل یا در بعضی مسائل که ارتباطی با هم ندارند، جایز است و حکم اورعیت (با تفاوت بودن) نیز مانند اعلمیت است.

آیت الله تبریزی^(ره): در مسائلی که یاد گرفته نمی تواند رجوع به غیر نماید، مگر آنکه مجتهد دیگر اعلم باشد یا بتوان احتمال داد اعلم است.

آیات عظام خامنه ای، صافی: عدول از مرجع تقلید زنده به مجتهد دیگر، بنا بر احتیاط واجب، جایز نیست؛ مگر آن که مرجع دوّم از مرجع اوّل اعلم باشد.

آیت الله فاضل: عدول از مرجع تقلید زنده، به مجتهد مساوی در بعضی یا کل مسائل، جایز است.

۹. آیا می توان در یک مسأله به رساله چندین مجتهد رجوع و بهترین را انتخاب کرد؟

در مسائلی که مرجع تقلید اعلم فتوا داشته باشد، نمی توان به غیر اعلم رجوع کرد، البته توجه دارید که انتخاب بهترین نظر در بین آراء متخصصان یک علم بدون تخصص در آن علم ممکن نیست.

۱۰. تاکنون از کسی تقلید نمی کرده ام آیا می توانم از مرجعی که از دنیا رفته است تقلید کنم؟ درباره اعمال گذشته چه باید کرد؟

تقلید ابتدایی از میت جایز نیست. بنابراین، فعلاً وظیفه شما آن است که تحقیق کنید و از مرجعی که اعلم می دانید و یا احتمال اعلمیت او را می دهید، تقلید کنید. اگر احتمال اعلمیت (آیت الله بهجت: و اورعیت^۱) هیچ یک از مراجع زنده را هم نمی دهید، می توانید از هر کدام تقلید کنید. درباره اعمال گذشته نیز نظر مرجع تقلیدی را که انتخاب خواهید کرد جویا شوید.

آیت الله خامنه ای: بنا بر احتیاط واجب، باید از مجتهد زنده و اعلم، تقلید کنید.

۱. اورعیت: با تفاوت بودن.

۱۱. مقلد یکی از مراجع بودم و پس از فوت او بدون رجوع به مجتهد زنده به تقلید از او باقی ماندم؛ اکنون چه وظیفه‌ای دارم؟
باید به مجتهد زنده اعلم مراجعه کنید، و مطابق نظر او، در مسأله بقای بر تقلید از میّت، عمل نمایید.
آیت‌الله خامنه‌ای: بنا بر احتیاط واجب، به مجتهد زنده اعلم، رجوع کنید.

مسائل طهارت و نجاست

۱۲. حکم استفاده از عطرها و ادکلن‌ها چیست؟ آیا حکم فرآورده‌های کشورهای مسلمان با غیر مسلمان فرق دارد؟
عطرها و ادکلن‌هایی که در کشورهای مسلمان یا غیر مسلمان ساخته می‌شوند، در صورت شک در طهارت و نجاست آن، محکوم به طهارت است. از این رو استفاده از آن‌ها موجب نجس شدن بدن یا لباس نمی‌شود.

آیت‌الله بهجت: عطرها و ادکلن‌هایی که مقداری الکل دارند در صورتی که علم به نجاست آن نداشته باشید در غیر موارد اضطرار مقتضای احتیاط اجتناب است و اگر داشتن الکل مشکوک باشد استعمال آن مانعی ندارد.

۱۳. آیا دهان و لب‌های نجس با خوردن یک لیوان آب پاک می‌شود؟
لب را باید با آب تطهیر کرد و با خوردن آب، پاک نمی‌شود؛ امّا داخل دهان بعد از زائل شدن عین نجس، خود به خود پاک می‌گردد.

۱۴. خونی که بر روی زخم خشک شده، نجس است یا خیر؟

بلی، خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده داشته باشد نجس است و تفاوتی نمی‌کند که تازه از بدن خارج شده باشد یا خشکیده باشد.

۱۵. کسی که از مشروبات الکلی استفاده کرده، می‌تواند از ظروف آشپزخانه استفاده کند؟

مشروبات الکلی نجس و حرام است و دهان مشروب‌خوار با تماس با آن نجس می‌شود؛ و اگر قبل از تطهیر لب‌ها، از ظروف دیگر چیزی بخورد، آن ظرف‌ها هم نجس می‌شود.

۱۶. آیا خون کم‌تر از درهم که در نماز بخشیده شده پاک است؟

خون کم‌تر از درهم، نجس و نجس‌کننده است؛ ولی اگر در بدن و لباس نمازگزار باشد، نماز با آن صحیح است.

۱۷. اگر لباس نجس را در آفتاب خشک کنیم، پاک می‌شود یا به شستن نیاز دارد؟

آفتاب با شرایطی، فقط می‌تواند چیزهای ثابت از قبیل در، دیوار، پنجره را پاک کند اما لباس و مانند آن که قابل نقل و انتقال هستند، با آفتاب پاک نمی‌شوند.

۱۸. اگر دست یا جایی از بدن نجس شود، چگونه می‌توان آن را با آب قلیل پاک نمود؟

چنانچه بر اثر بول نجس شده باشد، پس از برطرف شدن عین نجاست دو مرتبه آب بریزید و اگر بر اثر خون و مانند آن نجس

شده باشد پس از برطرف شدن عین نجاست یک مرتبه آب ریختن کافی است.

۱۹. اگر آب لوله‌کشی روی زمین نجس بریزد و به لباس و بدن ترشح کند، آیا همچنان پاک است یا نجس می‌شود؟

چون آب لوله‌کشی شهرها به کر متصل است، به هر موضع نجسی که برسد آن را پاک می‌کند. بنابراین، اگر آب لوله‌کشی، حتی از محلی که نجس است به انسان ترشح کند پاک است؛ مگر این که عین نجاست (مانند خون) در آب ترشح شده باشد.

۲۰. آیا عرق بدن خانم‌ها در ایام عادت نجس است؟

خیر، نجس نیست.

وضو

۲۱. مسح سر بر موهای روغن زده شده چگونه است؟

اگر روغن به قدری زیاد نباشد که مانع از رسیدن آب وضو در حال مسح به موها یا پوست جلوی سر باشد، اشکال ندارد.

۲۲. جوهر خودکاری که روی دست باقی مانده آیا برای وضو و غسل اشکال ایجاد می‌کند؟

جوهر خودکار و هر رنگ دیگر اگر جرم داشته باشد و مانع رسیدن آب به پوست باشد، باید برطرف شود؛ ولی اگر فقط رنگ است و جرم ندارد، مثل رنگ حنا که بعد از شستن، باز اثر آن باقی باشد، برای غسل و وضو اشکال ندارد.

۲۳. آیا قبل از وضو خشکی اعضای بدن لازم است؟

فقط جای مسح سر و روی پاها باید طوری باشد که آب در دست مانده بر آن غلبه پیدا کند ولی خشک بودن صورت و دست‌ها قبل از انجام وضو لازم نیست.

۲۴. حکم وضو در صورتی که به مژه‌ها و ابروهای خود مواد آرایشی یا پیرنگ بکشیم چگونه است؟

اگر رنگ سرمه یا مداد پس از شستن در مژه و یا ابرو بماند، مانع وضو نیست؛ ولی اگر جرم دارد، باید برطرف شود.

۲۵. ترشحاتی که پس از خونریزی از زخم خارج می‌شود چه صورت دارد؟ آیا می‌توان با آن حال وضو گرفت؟

اگر خون یا خونابه نباشد، پاک است و مانع وضو نیست؛ اما اگر همراه با خون یا خونابه باشد، نجس است و برای وضو باید رعایت شود.

۲۶. شست پای شخص شکسته است و روی آن انگشت را گچ گرفته‌اند، اگر گچ پاک باشد آیا برای مسح پا نیازی به پارچه اضافی است؟ و یا می‌توان روی همان گچ را مسح نمود؟

همان‌گونه که در توضیح‌المسائل آمده: «بعد از مسح سر باید با تری آب وضو که در دست مانده روی پاها را از سر یکی از انگشت‌ها تا ... مسح کند» - لازم نیست مسح حتماً بر روی شست پا انجام شود و مسح یکی از انگشتان دیگر هم کافی است. بنابراین، وقتی مانعی مثل گچ یا باند یا لاک بر روی شست باشد، باید از سر انگشت دیگر مسح کرد و جای جبیره نیست.

۲۷. کسی که دست راست او از بالای آرنج قطع شده است، چگونه می‌تواند وضو و غسل را انجام دهد؟

در مورد سؤال پس از شستن صورت، دست چپ را بشوید و با همان دست مسح سر و پاها را به ترتیب انجام دهد.

۲۸. اگر آبی خارج از آب وضو به اعضای وضو بریزد، آیا وضو باطل می‌شود؟ آب خارج از وضو اگر به محل مسح سر و پا بپاشد باید قبل از مسح سر و پا آن‌ها را خشک نمود و در این صورت وضو اشکال ندارد، همچنین اگر در موقع شستن صورت و دو دست، آب به آن‌ها بپاشد، و با آن آب قصد شستن وضویی کنند، در این صورت نیز وضو صحیح است. تنها در صورتی که پس از پایان شستن دست چپ آبی خارج از وضو به کف دست راست یا چپ برسد، نمی‌توان با آن مسح نمود.

۲۹. آیا بستن شیر آب در هنگام وضو، برای وضو اشکال دارد؟

خیر، اشکال ندارد، ولی در حال مسح، اگر آب وضو غلبه بر رطوبت شیر نداشته باشد، و مسح مخلوط با آب خارج انجام شود، وضو باطل می‌شود.

۳۰. اگر در حین وضو چیزی بخوریم، وضویمان درست است؟

اشکال ندارد؛ ولی بهتر است انسان اعمال وضو را با توجه و حضور قلب بیش‌تر انجام دهد.

۳۱. آیا می‌توان قبل از اذان وضو گرفت و بعد با همان وضو نماز خواند؟

وضو گرفتن به قصد با طهارت بودن مستحب است. بنابراین، با این قصد می‌توان قبل از وقت نماز، وضو گرفت و بعد از داخل شدن وقت نماز، با همان وضو، نماز خواند.

۳۲. لمس آرم جمهوری اسلامی، کلمات GOD، «سیدالشهداء» و «الله»، بدون وضو چه حکمی دارد؟
بنابر احتیاط از مس آرم جمهوری اسلامی بدون طهارت اجتناب گردد.

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: آنچه به عنوان علامت و رمز محسوب می شود، مس آن بدون طهارت، اشکال ندارد.
به طور کلی لمس کردن اسامی خدای تعالی - به هر زبان که نوشته شده باشد جایز نیست - و بنا بر احتیاط، مس اسامی پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام و همچنین نام مبارک حضرت زهرا علیها السلام و بدون وضو (آیت الله فاضل: اگر هتک تلقی شود) جایز نیست؛ ولی به این شکل نوشتن: «الله»، اگر همزه آن به عنوان همزه الله نوشته شده باشد، مس آن بدون طهارت جایز نیست. و سیدالشهداء اسم امام نیست. و لمس آن بدون وضو جایز است. البته باید از توهین و بی احترامی پرهیز شود.
آیت الله بهجت: کلمه سیدالشهداء بنا بر احتیاط، حکم اسم را دارد و لمس آن بدون وضو جایز نیست.

غسل

۳۳. آیا دست کشیدن به بدن در غسل لازم است؟
ملاک صحت غسل، رساندن آب به همه اعضای بدن است به ترتیبی که در احکام غسل گفته شده است. اگر اطمینان به رسیدن آب به همه اعضا داشته باشید، دست کشیدن لازم نیست.

۳۴. اگر کسی پس از انجام غسل، متوجه شود که قسمتی از موهای بلند سر او آغشته به رنگ بوده و شسته نشده است غسل او چه حکمی دارد؟
شستن موهای بلند در غسل واجب نیست. و اگر پوست سر شسته شده باشد، غسل صحیح است.

آیات عظام خامنه ای و فاضل: بنا بر احتیاط، موهای بلند هم باید شسته شود و غسل او بنا بر احتیاط صحیح نیست؛ لکن در خصوص این مسئله می تواند به مرجع دیگری که بعد از مرجع فعلی اعلم است و شستن موهای بلند را در غسل لازم نمی داند مراجعه نماید.

۳۵. اگر در بین غسل حدثی از انسان سر زند [مثل بول و ...] آیا غسل را باطل می کند؟

غسل باطل نمی شود؛ ولی برای کارهایی مانند نماز که به طهارت نیاز دارد، پس از غسل، واجب است وضو بگیرد.

آیه الله بهجت: در مورد سؤال، اتمام غسل لازم نیست. بلکه کافی است که به قصد و وظیفه واقعی (اعم از اتمام و تمام) غسل را دوباره از سر شروع کند و بنا بر احتیاط برای نماز و امثال آن وضو بگیرد.

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: احتیاطاً غسل را به نیت آنچه وظیفه او است، از اول انجام دهد، و وضو هم بگیرد.

۳۶. اگر کسی نمی دانست هنگام غسل کف پا را هم باید بشوید؛ ولی به طور معمول آب به کف پا هم می رسد و شسته می شود، آیا غسلش صحیح است؟ تکلیف نماز و روزه هایی که با این غسل انجام داده چیست؟
بلی غسل او صحیح است و نماز و روزه هایش هم صحیح است.

آیت الله تبریزی رحمته الله علیه: نیت تفصیلی لازم نیست، و چنانچه اجمالاً در نظر شخص این بوده که آب به مواضع لازم برسد، غسل صحیح است.

آیت الله صافی: چون تمام طرف راست و چپ بدن حتی کف پا و لای انگشتان باید به نیت غسل شسته شود، بنابراین کسی که قسمتی از بدن را به نیت غسل نشسته است، غسلش صحیح نیست و نمازهایی را که با غسل غیر صحیح انجام داده باید قضا کند. البته روزه‌هایی را که گرفته صحیح است و قضا و کفاره ندارد.

۳۷. این جانب به وسواس مبتلایم و اطمینان به شسته شدن بدنم در غسل پیدا نمی‌کنم، آیا می‌توانم از همسر در غسل کمک بگیرم؟

در غیر موارد اضطرار، کسی نباید دیگری را وضو یا غسل دهد؛ اما اگر نگاه کند و بگوید که به کجای بدن آب رسیده است، اشکال ندارد.

آیت الله فاضل: بلی او می‌تواند شما را مطمئن کند که تمام بدن خود را شسته‌اید.

۳۸. آیا با غسل جنابت احتیاطی می‌شود نماز خواند؟

زمانی با غسل جنابت می‌شود نماز خواند که شخص واقعاً جنب بوده و غسل کرده باشد؛ و با غسل احتیاطی نمی‌شود نماز خواند، بلکه باید وضو هم گرفت.

۳۹. در چه صورتی می‌توان بجای غسل تیمم کرد؟ آیا خجالت هم می‌تواند مجوز تیمم باشد؟

خجالت کشیدن مجوز تیمم کردن نیست و در احکام الهی خجالت کشیدن معنا ندارد؛ چنان که در روایت است: «لا حیاء فی الدین».

جواز تیمم تنها در ۷ مورد است که در رساله‌های عملیه ذکر شده است.

۴۰. اگر انسان در خواب جنب شود آیا از موارد جنابت از حرام است؟ خیر، احتلام (جنب شدن در خواب)، جنابت از حرام نیست.

۴۱. این که در رساله فرموده‌اند: «غسل جنابت به خودی خود مستحب است، یعنی چه؟ آیا هر وقت به حمام می‌رویم می‌توانیم یک غسل جنابت مستحبی بجای آوریم؟

مقصود آن است که اگر کسی جنب شود، قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل برای او مستحب است ولی پس از داخل شدن وقت نماز یا برای انجام کارهای دیگری که شرط آن طهارت است، مثل طواف، غسل واجب می‌شود و اگر شخص جنب نباشد، غسل کردن به عنوان جنابت معنا ندارد و لغو است.

۴۲. آیا اگر قبل از داخل شدن وقت نماز، غسل جنابت انجام دادیم می‌توانیم با آن نماز بخوانیم یا وضو لازم است؟

چنانچه کاری که وضو را باطل می‌کند (مثل خوابیدن، بول کردن و...) انجام نداده باشید، می‌توانید با آن غسل، نمازهای واجب و مستحب را بجای آورید و وضو گرفتن لازم نیست.

۴۳. غسل مسّ میّت بر عهده‌ام بود فراموش کردم انجام دهم، پس از یک روز جنب شدم و غسل جنابت انجام دادم، آیا کفایت می‌کند یا حتماً باید غسل مسّ میّت را بجای آورم؟

غسل جنابت از سایر غسل‌ها کفایت می‌کند؛ هر چند در موقع غسل توجهی به وجوب غسل‌های دیگر نداشته باشید.

۴۴. در مسأله بالا تکلیف نماز و روزه‌هایم چه می‌شود؟

نمازهایی که پس از مس میت و قبل از انجام غسل جنابت خوانده‌اید، قضا نمایید؛ ولی روزه آن روز صحیح است و قضا ندارد.

۴۵. آیا لمس کردن استخوان مرده به غسل مس میت نیاز دارد؟

برای مس استخوانی که گوشت ندارد، و از میت جدا شده و آن را غسل نداده‌اند، بنا بر احتیاط واجب، باید غسل کرد.

آیت‌الله خامنه‌ای: غسل مس میت واجب است.

البته لمس استخوان شهیدانی که در جبهه به شهادت رسیده‌اند،

غسل ندارد.

۴۶. زمان غسل جمعه چه وقت است؟

وقت غسل جمعه از طلوع فجر تا اذان ظهر است؛ ولی کسی که تا آن موقع غسل جمعه انجام نداده، بعد از ظهر نیز می‌تواند بدون قصد ادا و قضا آن را انجام دهد.

و اگر در روز جمعه غسل نکنند، مستحب است از صبح شنبه تا

غروب، قضای آن را بجا آورد.

تیمم

۴۷. آیا بعد از تیمم بدل از غسل، تیمم بدل از وضو نیز لازم است؟

در تیمم بدل از غسل جنابت، برای نماز، وضو یا تیمم بدل از وضو لازم نیست؛ ولی در تیمم بدل از سایر غسل‌ها، برای نماز، وضو یا تیمم بدل از وضو نیز لازم است.

۴۸. آیا کسی که برای جنابت، تیمم بدل از غسل کرده، می‌تواند نمازهای

بعدی را نیز با آن تیمم بخواند؟

در صورتی که عذرش تا وقت نماز بعد ادامه داشته و تیمم هم باطل نشده باشد، به تیمم مجدد نیاز نیست و با همان تیمم می‌تواند نماز بخواند.

۴۹. اگر با تیمم بدل از غسل نماز خواندیم، آیا برای نمازهای بعدی باید

غسل کنیم؟

هرگاه عذر برطرف شد باید برای نمازهای بعدی غسل نمود.

۵۰. آیا در تیمم بدل از غسل، هنگامی که آب به دست آوردیم باید غسل

کنیم؟

پس از برطرف شدن عذر شرعی (نبودن آب، ضرر داشتن آب، تنگی وقت و ...) باید غسل کرد.

مسائل نماز

۵۱. سخن گفتن در اثناء اذان و اقامه چه صورت دارد؟

سخن نگفتن در اثناء اذان و اقامه مستحب است.

۵۲. هنگامی که وقت اذان به افق شهر از رادیو یا تلویزیون اعلام می‌شود،

می‌توان نماز خواند یا باید صبر کرد تا اذان رادیو یا مسجد تمام شود؟

ملاک شروع به نماز، داخل شدن وقت است. پس اگر از اذان رادیو و تلویزیون یا مسجد اطمینان به دخول وقت پیدا شود، می‌توان پیش از تمام شدن اذان، نماز را خواند؛ هر چند مقداری تأخیر برای رعایت احتیاط خصوصاً در اذان صبح، مطلوب است.

۵۳. هنگام صبح اگر شک کنیم که آفتاب طلوع کرده یا نه، باید نماز را به نیت

ادا بخوانیم یا قضا؟

می‌توانید به نیت ادا بخوانید و می‌توانید به قصد مافی‌الذمه بجا آورید، به این معنی که اگر قضا شده باشد، قضا و اگر آفتاب طلوع نکرده، ادا باشد.

۵۴. اگر بعد از نماز شک کنیم وضو داشته‌ایم یا نه، نماز چه حکمی دارد؟

به شک در وضو بعد از نماز اعتنا نکنید؛ نماز صحیح است.

۵۵. فرو بردن ریزه‌های غذا که در بین دندان‌ها است، در حال نماز چه

صورت دارد؟

اشکال ندارد.

۵۶. اگر دستمال یا چیز نجس دیگری همراه نمازگزار باشد، چه حکمی دارد؟

بودن اشیایی مانند دستمال کوچک، کلید، چاقو و پول نجس به همراه نمازگزار، در صورتی که نجاست آن به بدن و لباس سرایت نکند، اشکال ندارد.

۵۷. استفاده از زنجیر، انگشتر و حلقه نامزدی طلا برای مردان چه صورت دارد؟

زینت به طلا برای مرد در هر حال حرام است و نماز با آن باطل است.

آیت‌الله تبریزی رحمته‌الله: هر گونه پوشش طلا برای مرد، حرام است.

۵۸. اگر با لباسی که مقداری خون دارد نماز بخواند، حکمش چیست؟

اگر مقدار خون، کم‌تر از درهم [تقریباً به اندازه سکه دو ریالی] باشد، نماز صحیح است؛ جز خون‌های سه‌گانه خانم‌ها و خون کافر و سگ و خوک، که هر چند کمتر از این مقدار باشد نمی‌توان با آن نماز خواند.

۵۹. اگر لباس کسی که مشغول نماز است خونی باشد، واجب است به او

اطلاع دهیم؟

تذکر دادن لازم نیست و نماز او با عدم اطلاع صحیح است. ولی اگر نمازگزار حکم شرعی بطلان نماز با خون بیش‌تر از درهم را نمی‌داند، از باب ارشاد جاهل لازم است حکم شرعی مسأله برای او بیان شود.

۶۰. نمازخواندن با مانتو و روسری چه حکمی دارد؟

اگر شرایط لباس نمازگزار در آن رعایت شود و مقداری از صورت که شستن آن در وضو واجب نیست و زیر چانه و دست‌ها از میج به بالا و موی سر کاملاً پوشیده باشد، اشکال ندارد؛ هرچند نماز با چادر برای رعایت پوشش در نماز آسان‌تر و بهتر است.

۶۱. آیا نمازخواندن روی تخت جایز است؟

اگر هنگام نماز، تخت، حرکت زیادی نداشته باشد و بدن روی آن آرام گیرد، نماز صحیح است.

۶۲. در نماز جمعه از روزنامه‌ای که اسم خدا در آن نوشته شده است به عنوان زیرانداز استفاده می‌کنیم، اشکال دارد؟

نشستن و ایستادن روی چیزی که اسم خدا در آن نوشته شده است، حرام است و نباید روی آن نماز خواند.

آیت‌الله تبریزی رحمته‌الله: چنانچه موجب هتک باشد، جایز نیست.

۶۳. اگر کسی به این مسأله توجه نداشته که بسم الله الرحمن الرحيم را در نماز باید به قصد همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند بگوید، معمولاً اول بسم الله را می‌گفته و سپس سوره را در ذهن تعیین می‌کرده است، آیا باید نمازهایی که تاکنون خوانده قضا کند؟

در مورد سؤال، نمازهایی که قبلاً خوانده قضا ندارد؛ ولی باید در نمازهای بعد رعایت کند و بسم الله ... را به قصد همان سوره‌ای که می‌خواهد بخواند، تلاوت کند.

آیت‌الله تبریزی رحمته‌الله: چنانچه اعتقاد به صحت داشته، یا غافل بوده قضا

ندارد.

آیت‌الله خامنه‌ای: نمازهای خوانده شده قضا ندارد، بلکه اگر بسم الله

را گفته باشد، می‌تواند برای خواندن هر سوره‌ای به همان اکتفا نماید.

۶۴. اگر اشتبهاً سوره را قبل از حمد بخوانیم، سجده سهو واجب می‌شود؟

خیر، سجده سهو واجب نمی‌شود، البته باید پس از قرائت حمد، مجدداً سوره کاملی خوانده شود.

آیت‌الله بهجت: بنا بر احتیاط سجده سهو واجب می‌شود.

۶۵. در نماز بجای سوره قل هو الله احد می‌توانیم یک سوره دیگر از قرآن

بخوانیم اما چهار سوره است که خواندن هر یک از آن‌ها به تنهایی کافی نیست بلکه باید با سوره دیگری خوانده شود. آن چهار سوره کدامند و چگونه باید خوانده شوند؟

در نماز بجای قل هو الله احد ... خواندن هر یک از چهار سوره «انشراح»، «الضحی»، «فیل» و «ایلاف» به تنهایی کفایت نمی‌کند، بلکه دو سوره والضحی و الم نشرح، و هم چنین دو سوره فیل و ایلاف در نماز، هر کدام یک سوره حساب می‌شوند.

۶۶. در رکوع نماز باید دست‌ها روی زانو باشد یا اگر بالاتر از زانو هم گذاشته شود، اشکال ندارد؟

اگر به مقداری که بتواند دست را بر زانو بگذارد خم شود کفایت، و دست گذاشتن بر روی زانو در حال رکوع واجب نیست. و اگر بدن در حال ذکر رکوع، آرامش داشته باشد، می‌توان دست‌ها را رها کرد؛ اما مستحب است مردها کف دست‌ها را روی استخوان زانو بگذارند و خانم‌ها بالای زانو قرار دهند.